Пісні західних слов'ян

I

Видіння короля1

Король ходить важкою ходою
Взад і вперед по палатах;
Люди сплять — королю лиш не спиться;
Короля султан облягає,
Голову грозить йому відтяти
І в Стамбул відіслать її хоче.

Часто він підходить до віконця,
Чи не чути там якогось шуму?
Чує, птиця нічна десь виє,
Провіщає біду неминучу,
Скоро їй шукать нової стріхи
Для своїх пташат бідолашних.

Не сова виє в Ключі-граді,
То не місяць на Ключ-город світить,
В церкві божій гримлять барабани.
Вся свічками осяяна церква.

Та ніхто барабанів не чує,
Ніхто світла в церкві божій не бачить,
Лиш король те чув і те бачив;
Із палат своїх він виходить
Та й іде він сам в церкву божу.

Став на паперті, двері відчиняє...
Серце стислося йому від жаху,

Та велику він творить молитву
І спокійно в церкву божу ввіходить.

Тут він бачить дивне видіння:
На помості валяються трупи,
Поміж них кров струмками хлюпоще,
Як потоки дощові осінні,
Кров по кісточки йому доходить.

Горе! В церкві турки і татари,
Та ще й зрадники ті, богуміли2.
На амвоні сам султан безбожний,
Держить він наголо шаблю,
Кров по шаблі свіжа струмує
Од вістря по саму рукоятку.

Короля пойняв раптовий холод:
Тут же бачить він отця і брата.
Що отець від султана праворуч,
Опустився старий на коліна,

Подає йому свою корону;
А ліворуч, теж на колінах,
Його син, Радивой окаянний,
Бусурманською чалмою повитий
(З тою самою мотузкою, що нею
Задушив він нещасного батька),
Край поли у султана цілує,
Мов холоп той, фалангою3 битий.

І султан безбожний усміхнувся,
Взяв корону, розтоптав ногами
Та й промовив тоді Радивою:
"Будь у Боснії моїй можновладцем,

Для гяур-християн беглербеєм"4.
І відступник б'є чолом султану,
Тричі діл скривавлений цілує.

І султан своїх слуг покликав
І сказав: "Дать каптан Радивою5,
Та не з бархату каптан, не парчевий,
А здеріть на каптан Радивою
Шкуру з рідного його брата".
Бусурмани короля оточили,
Роздягли догола його всього,
Ятаганом йому шкіру розпороли,

Стали дерти руками й зубами.
Оголили м'ясо і жили
І до самих костей обідрали,
Одягли вони шкурою Радивоя.
Заволав тоді мученик до бога:
"Правий боже, заслужив я кари!
Плоть мою віддай на розтерзання,
Тільки душу помилуй, Ісусе!"

При тім імені церква задрижала,
Все зненацька затихнуло, померкло,—
Зникло все — немов і не бувало.

І король навпомацки із церкви
Якось вибрався в тьмі глибокій
І з молитвою на вулицю вийшов.

Було тихо. З високого неба
Місяць біле освітлював місто.
Враз метнулась із-за міста бомба6,
І пішли бусурмани на приступ.

Примітки*

1. Хома I був таємно убитий своїми двома синами Стефаном і Радивоєм у 1460 році. Стефан йому наслідував. Радивой, гніваючись на брата за захоплення влади, розголосив жахливу таємницю і втік у Туреччину до Магомета II. Стефан з намови папського легата вирішив воювати з турками. Він був розбитий і втік у Ключ-город, де Магомет обложив його. Захоплений у полон, він не погодився прийняти магометанську віру, і з нього здерли шкіру.

2. Так називають себе деякі іллірійські розкольники.

3. Фаланга — палочні удари по п'ятах.

4. Радивой ніколи не мав цього сану, і всі члени королівської родини були знищені султаном.

5. Каптан — звичайний подарунок султанів.

6. Анахронізм.

* Належить Пушкіну.— М. Р.